

DOI: 10.32347/2786-7269.2023.6.386-405

УДК: 1:316.3

Роде С.Г.,

rode.sg@knuba.edu.ua, serge.rode@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7942-3086,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС

Сучасна Україна являє собою доволі цікавий і самобутній феномен, країну, суспільство, господарство і народ, локальний суспільний простір, цікавий багатьом дослідникам з різних куточків Земної Кулі. Як і у кожного локального суспільства, локального суспільного простору країни, народу і народного господарства у неї є свій освітній простір, який формувався разом з локальною народною культурою, народним світоглядом, народною мовою, народним господарством не одну сотню років. З іншого боку, у процесі розвитку сучасної глобалістики як науки про глобальну суспільну дійсність все більш популярними і актуальними стають дослідження присвячені явищу глобалізації і його впливу на ті чи інші сторони суспільного життя локальних суспільств. Тому поява дослідження присвяченого глобалізації освітнього простору Сучасної України не повинна викликати особливих питань, однак може викликати зацікавленість у тих дослідників, яким цікаві дослідження у сфері глобалізації, освітнього простору, Сучасної України і т.д. і т.п. У свою чергу виникненню, розвитку і прояву глобалізації як і будь-яких інших суспільних явищ і процесів відповідає соціально-філософський дискурс. Саме він, разом з глобалізацією, і становить предмет даного дослідження, сприяння його розкриттю, опису, осмисленню і дослідженню і є його головним завданням.

Ключові слова: глобалізація; глобалістика; глобальне суспільство; глобалізм; простір; суспільний простір; освітній простір; глобальний простір; локальний простір; глобальний суспільний простір; глобальна суспільна дійсність; Сучасна Україна; Неосяжний Захід; Старий Материк; Земна Куля; Сучасний Світ; Всесвіт; Безмежжя; сучасне глобальне українство.

Постановка проблеми.

Сучасна Україна існує і розвивається як локальна складова сучасної глобальної суспільної дійсності, глобального суспільного простору, глобального суспільства, які окрім неї включають також інші суспільства, країни, народи, господарства і регіони Старого, Нового і Сучасного Світу, зокрема Неосяжного Заходу (Європи) у складі Старого Материка (Євразії), ЗДА (США, СГА) і інші сучасні національні держави (народні господарства) Північної і Південної

Америк, Австралії тощо у складі Планети Земля, Земної Кулі (Globe), Сучасного Світу (Modern World) і Всесвіту в цілому які теж можна осмислювати як певний суспільний простір чи сукупність просторів, підпростір у складі інших суспільних просторів.

Складовою частиною Сучасної України як відносно автономного і самодостатнього локального, народного і господарського (державного) суспільного простору так само як аналогічних їй суспільних просторів, пов'язаних з іншими країнами, народами і господарствами світу є в т.ч. власний, локальний освітній простір, освітній простір Сучасної України, який подібно до інших сучасних суспільних і зокрема освітніх просторів і підпросторів у складі сучасного глобального суспільства, глобальної суспільної реальності, зазнає впливу глобалізації як суспільних явища і процесу у контексті глобальної суспільної дійсності і навпаки, сам вносить свою лепту у існування глобалізації як суспільного явища.

Глобалізація як суспільне явище вже не один десяток років становить інтерес для дослідників суспільного життя з різних куточків Земної Кулі і Неосяжного Заходу у складі Старого Материка і Сучасного Світу. Сучасні кийвські, українські дослідники і дослідники з числа представників сучасного, глобального українства, що живуть і працюють в інших країнах, державах і локальних академічних спільнотах світу тут очевидно не є винятком.

Освітній простір Сучасної України є невід'ємною складовою, одним з суспільних просторів і підпросторів, які формують сучасну (загально)українську суспільну дійсність, подібно до того, як це роблять освітні простори інших локальних суспільств.

Тому дослідження впливу глобалізації на освітній простір Сучасної України сприяє також зростанню кількості і якості знань про вплив глобалізації на інші суспільні простори, зокрема на освітні простори інших локальних суспільств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Явищу глобалізації в різних сферах життєдіяльності локальних суспільств світу нині присвячено сотні робіт, але лише незначна частина з них безпосередньо стосується Сучасної України, окремих аспектів життєдіяльності і розвитку її суспільства і освіти.

Аналізуючи подібні дослідження і публікації прийнято визначити допустимі часові рамки, за межами яких вони втрачають новизну і актуальність. Спробуємо це зробити для тематики, яка має відношення до предмету даної статті.

Більш близьке знайомство з контекстом, в якому виникає, існує і розкриває себе предмет дослідження показує, що вже всі три основні поняття,

присутні у назві статті (глобалізація, освітній простір і Сучасна Україна) задають певні межі, часові і просторові для даного дослідження. Дійсно, поняття глобалізація з'являється у дослідженнях з суспільних наук відносно недавно, у другій половині 20 ст., а якщо бути більш прискіпливим — то лише з 1990х рр. можна вести мову про більш-менш масове використання цього поняття у дослідженнях. Ту саму ситуацію спостерігаємо і з поняттям освітній простір, в т.ч. як в смислі одного з різновидів простору суспільного. Так само і поняття Сучасна Україна навряд чи нині правильно застосовувати до Радянської України (УСРР, УРСР) 1920х-1980х рр., так само як і для опису України 1990х чи навіть 2000х рр. його використання теж поступово втрачає смисл. Аналізуючи останні дослідження і публікації з даної тематики цілком природньо можемо в якості нижньої часової межі встановити 2000 рік, початок нового, 21 сторіччя, починаючи з 2000х, а то й 2010х рр. разом з тим акцентуючи увагу на 2020х, лише у виключних випадках звертаючи свій погляд на 20 ст.

Дійсно, 2000 рік став початком не лише нового століття, але і тисячоліття. На цей момент українські суспільна філософія, соціологія і глобалістика лише починали своє самостійне становлення і розвиток на уламках Союзу 20 ст. максимально орієнтуючись на Розвинутий Захід (Західну Європу і сучасну західну цивілізацію), Захід Далекий, Близький і Неосяжний у всіх його проявах (навіть негативних), зокрема в наукових дослідженнях і на останні західні наукові дослідження і публікації у відповідних сферах, в даному випадку — суспільної філософії, соціології і глобалістики. Основу наукової спільноти в цей час становили дослідники, виховані у школі суспільних наук ще радянської епохи, де таких напрямків суспільних досліджень як соціологія чи глобалістика формально ще не існувало, хоча фактично ними все одно цікавились, а от суспільна філософія у її сучасному, традиційному для Заходу вигляді лише починала свій розвиток.

На початку 2000х у сфері сучасної суспільної філософії, соціології, глобалістики та філософії освіти, дослідження проблем Сучасної України і її освітнього простору відбуваються зрушення, з'являються нові установи, люди і спільноти, нові публікації, статті і книги. Звертає увагу, що більшість з них так чи інакше були вихованцями Старої Школи (шкіл і установ) Київської і (Загально-)Української Академії ще попередньої, радянської епохи, так чи інакше зберігаючи, продовжуючи і примножуючи її традиції в т.ч. в сфері дослідження соціальної філософії і суспільних наук, які саме почали виокремлюватись на її основі, в т.ч. соціології, глобалістики та ін.

Цілком природньо, що першими, хто в процесі розпаду Країни Рад і становлення Самостійної України проявив інтерес до нової епохи і пов'язаної

з нею новітньої, сучасної проблематики були дослідники шкіл і установ Сучасного Києва, Київської Академії (у вузькому смислі цього слова), до яких поступово стали долучатись дослідники з інших регіонів Сучасної України.

Певним вступом до нової епохи можна вважати появу в 1960х-1990х рр. в Старому (і Сучасному) Києві, столиці Радянської (і Сучасної) України групи інтелектуалів, письменників, митців, філософів і науковців, яких цікавили питання розпаду (перебудови) Радянського союзного господарства (Країни Рад) і подальшого майбутнього та розвитку Українського народного господарства, Рідної України, Сучасної (Радянської) і Майбутньої (Порадянської), які зокрема цікавилися тим, що доволі умовно можна окреслити як «філософія Безмежжя» і «українська глобалістика радянської епохи», які зокрема, відповідаючи (умовно кажучи) на запитання «а що буде після розпаду/перебудови Країни Рад» давали (умовно кажучи) відповідь «буде Безмежжя». Інша думка тут полягає в тому, що подібні умонастрої були тоді ледь не у переважній більшості українства кінця радянської епохи і отже взагалі неможливо визначити натхненників і ідеологів подібного світосприйняття. Разом з тим, творчість таких видатних представників українства тої епохи як письменник-фантаст, людина всеохопного, всесвітнього, глобального світосприйняття з інтересом до локальної, національної проблематики О.П. Бердник (див. напр. книгу «Діти Безмежжя», 1964 року, де на інтерес вказує власне сама назва), його знайомий і співбесідник, митець Ф.К. Тетянич (в творчості Безмежжя з 1970х рр. пов'язується з Рідною Україною) свідчить про значення поняття Безмежжя для них самих і людей з їх оточення, перш за все для опису, осмислення і пояснення свого світосприйняття, місця себе, свого народу і культури, українства радянського і порадянського, глобального і Рідної України, Радянської і Порадянської, Сучасної і Майбутньої у складі радянської (Країна Рад) і порадянської (Країна Порад і Пригод), глобальної суспільної дійсності на теренах Неосяжного Заходу, Старого Материка і Земної Кулі, що пов'язує цих людей, їх оточення і цікаву їм світоглядну проблематику з питаннями, якими переймаються сучасна загальна і соціальна філософія, економіка, соціологія, глобалістика тощо. дотична велика кількість маловідомих широкому загалу випускників шкіл Київської Академії (Університету), які даний або подібний контекст (розпад/перебудову Країни Рад, перетворення Радянської, Сучасної їм України на Майбутню, Порадянську, реформи у школах і установах Київської Академії і т.д. і т.п., відродження культурного і церковного життя, інтересу до вшанування Софії Київської, вона ж Премудрість Божа її шанувальників-філософів, історії Старої Церкви, Академії і Школи Забутого Царства Царя Феодосія, Старої Русі і Рідної України, Країни Феодосія і Козаків) пов'язували з власними поглядами на Всесвіт і людину, на Захід і Україну, на суспільство і

історію і т.п.

Серед цих людей були в т.ч. все дослідники, пов'язані з такими освітніми просторами і дослідницькими спільнотами Сучасного Києва як КНУ ім. Т.Г. Шевченка, НПУ ім. М.П. Драгоманова, НАПНУ (і ІВО у його складі), ІФ НАНУ ім. Г.С. Сковороди та багатьма іншими. До їх числа можна віднести в т.ч. тогочасних українських філософів серед кола інтересів яких ми бачимо поряд з загальною філософією (філософією), соціальну філософію, філософію історії, філософію освіти, філософію глобалізації (глобалізму, глобального суспільства, глобальної суспільної дійсності etc.) в т.ч. Миколу Михальченка [1, с.1], Віктора Андрущенка [1, с.1], Василя Кременя [2, с.1], [3, с.1], Леоніда Губерського [4, с.1], Володимира Беха [5, с. 150-173], Анатолія Конверського [6, с.1], [7, с.1], Анатолія Єрмоленка, Зореслава Самчука [8, с.1], Віктора Зінченка [9, с.1], Сергія Курбатова [10, с.1] та багатьох інших, які з благословіння Баби Софії, спираючись на досвід своїх вчителів попередньої, радянської епохи (Володимира Шинкарука, Сергія Кримського, Мирослава Поповича та ін.), а також на досвід своїх іноземних, перш за все західних колег почали активно розвивати вітчизняне суспільствознавство на загальноновизнаній на Сучасному Заході основі, що майже одразу почало приносити свої плоди.

В останні десятиліття вітчизняна соціальна філософія, соціологія і глобалістика продовжують розвиватись завдяки новим дослідженням і дослідникам, які поступово, по мірі сил, можливостей і бажання долучаються до дослідницького процесу у цьому, великому, перспективному і плідному напрямку. Мова йде про десятки, якщо не сотні відомих і маловідомих (поки що) широкому загалу дослідників у сфері соціальної філософії і філософії історії, економіки, соціології, глобалізації, глобального суспільства і глобальної суспільної дійсності і Сучасної України на Старій Русі в цьому контексті. Серед них Юрій Яковенко [11, с.1], Микола Туленков [11, с.1], Микола Лукашевич [11, с.1], Василь Ткаченко, Володимир Рябченко, Іван Надольний [12, с.1], Віталій Лях, Володимир Рижко, Михайло Бойченко [12, с.1], Людмила Горбунова [13, с.1], [15, с.1], Ірина Степаненко [13, с.1], [15, с.1], Світлана Калашнікова [14, с.1], Леся Червона [14, с.1], Наталія Лакуша [16, с.1], Оксана Бульвінська, Наталія Невмержицька, Дмитро Лук'яненко [17, с.1], Олег Білорус [17, с.1], Володимир Власов, Валерій Лукашевич, Алла Грінчук, Валерій Бебик, Олег Чабала [18, с.213], Руслан Чигур [18, с.1], Юлія Бех [5, с.1], [20, с.1], Наталія Хома [21, с.1], Тетяна Глушко [22, с.1] та багато багато інших дослідників, коло інтересів яких крім власне глобальної суспільної дійсності, життєдіяльності сучасного глобального суспільства Нашої Планети (Земної Кулі, Глобусу) включає інтерес до прикладних, партикулярних, окремих питань локального суспільного життя, локальних суспільних процесів і явищ у сфері освіти,

екології, економіки, безпеки життєдіяльності, охорони праці, масової міграції, безробіття, охорони здоров'я та багатьох інших.

Ведучи мову про сучасну вітчизняну і світову глобалістику, а також про використання нею таких понять як глобалізація, глобальне суспільство та ін. важливо усвідомлювати, що все це виникає на основі попередніх досягнень соціальної філософії, економіки, соціології та інших суспільних наук. Саме в цьому контексті варто розуміти внесок у сучасну глобалістику економіста Теодора Левітта [23, с.1], Джона Кейна [24, с.1], Ентоні Гідденса [25, с.1], Роланда Робертсона (зокрема запровадив поняття «глокалізація») [26, с.1] разом з Майком Фезерстоуном і Скоттом Лешем [27, с.1], Ульриха Бека (критикував погляди прихильників націоналізму і противників глобалізму і космополітизму на глобальну суспільну дійсність з загальнофілософських позицій, пов'язав глобалізацію з модернізацією, суспільством ризику та ін.) [28, с.1], [29, с.1], [30, с.1], [31, с.1], [32, с.1], [33, с.1], Джорджа Сороса [34, с.1], Френсіса Фукуяму [35, с.1] чи Зигмунта Баумана [36, с.1]. Також, починаючи з 2000х рр. можна вести мову про перші дослідження міжнародних організацій і дослідницьких установ присвячені глобалізації [37, с.1], зокрема глобалізації у сфері освіти [38, с.1]. Майже всі найвідоміші філософи, соціологи, економісти, глобалісти, футурологи, мовознавці і літературознавці, історики і політологи так чи інакше зачіпали у своїх дослідженнях і науковій творчості дану і дотичну до неї проблематику.

Актуальність дослідження. Сучасна Україна і її освітній простір з усіма його феноменами і процесами, перетвореннями і інваріантами і глобалізація та її на них вплив (навпаки теж) становлять або потенційно можуть становити інтерес не лише для українських, але і закордонних дослідників в т.ч. суспільних філософів, філософів історії, філософів освіти, соціологів, спеціалістів у сфері глобалістики та інших суспільних наук з інших країн Неосяжного Заходу (West), Старого Материка (Old Continent) і Земної Кулі (Глобусу, Globe), Нашої Планети Земля (Our Planet Earth) в цілому.

Новизна дослідження полягає перш за все у дещо іншій, відносно новій точці зору на відомі речі, використанні для опису, осмислення, інтерпретації і пояснення досліджуваних процесів і явищ як нової так і актуалізованої, оновленої і уточненої понятійності (термінології) себто нових або вже відомих і існуючих понять (термінів) у новий, дещо незвичний спосіб, схожий на той, який дозволив поняттю глобалізація перетворитися з простого слова повсякденної мови на спеціальне поняття сучасної суспільної філософії і інших суспільних наук, важливий інструмент осмислення глобальної суспільної дійсності у сучасних дослідженнях з соціальної філософії, філософії історії, філософії освіти, глобалістики, соціології, економіки та інших суспільних наук.

Метою дослідження є в т.ч. систематизація та виклад результатів дослідження, які проводить автор у даній сфері і відносно даної проблематики вже не один рік як з власної ініціативи так і у дискурсі, спілкуванні та співпраці з іншими представниками української і світової наукової спільноти.

Методи дослідження в даному випадку включають дослідження, збір, аналіз і синтез, систематизацію, порівняння, узагальнення і конкретизацію, різноманітні види роботи з дискурсом і текстом та інші методи, які використовують сучасна соціальна філософія і філософія історії, соціологія, глобалістика, філософія освіти тощо.

Основна частина.

Для кращого розуміння процесу, методів і результатів дослідження спочатку зазвичай роблять короткий огляд основних понять і публікацій, дослідників і отриманих результатів у потрібній сфері. Ця стаття не є винятком.

Ведучи мову (дискурс) про дискурс, зокрема дискурс соціально-філософський себто дискурс у сфері соціальної філософії (і інших суспільних наук, в т.ч. філософії історії, філософії освіти, глобалістики (в т.ч. як філософії глобального суспільства), соціології, економіки та ін.) варто хоча б в загальних рисах усвідомлювати зміст цього поняття, специфіку його появи і вживання в сучасних умовах. Тому спробуємо це зробити (розкрити його зміст).

Поняття дискурс тут вживається у загальноприйнятому значенні, яке легко знайти і перевірити на основі відкритих джерел, а саме як поняття, запозичене з латинської (*discursus*) або французької (*discourse*) мов, яке маючи первісне значення близьке до таких понять простої, звичайної, повсякденної мови як рух, суєта, круговерть, біганина згодом стало вживатись в т.ч. для опису мови, процесів мовної діяльності і пов'язаних з ними систем понять, зокрема для поділу інформації, матеріалу досліджень, емпіричних даних на безпосередні, інтуїтивні і опосередковані, отримані в т.ч. через послідовні і логічні обґрунтування, як результат міжособистісного спілкування за допомогою мови, в т.ч. мови професійної, спеціалізованої, одного з найважливіших інструментів пізнання навколишньої дійсності дослідників самих різних епох, країн і народів, що дозволило зокрема переключити фокус уваги з безпосередньої реальності на мовленнєвий процес людей, суспільств і людства в глобальній суспільній реальності (суспільстві), що супроводжує її існування з найдавніших часів і до наших днів, що і зробило можливим (і прийнятним) появу досліджень у сфері соціальної філософії і інших суспільних наук подібними до даного.

Говорячи про інтерес філософів до дискурсу згадують в т.ч. багатьох класичних філософів: Платона, Арістотеля, Фому Аквінського, Рене Декарта, Бенедикта Спінозу, Лейбніца, Іммунаїла Канта, Георга Гегеля, переходячи від

них до філософів більш сучасних зокрема представників лінгвістики, постмодернізму і постструктуралізму в т.ч. американця Зеллінга Гарріса з його статтею «Аналіз дискурсу» (1952), Еміля Бенвеніста, Мішеля Фуко з його працею «Порядок дискурсу» (1971), Луї Альтюссера, Жака Дерріди, Жака Лакана та багатьох інших, які своєю працею привернули увагу до дискурсу, зокрема дискурсу як суспільного, мовного, філософського і наукового явища, яке дає багатий матеріал, інструментарій і разом з тим є результатом будь-якої особистісної і міжособистісної мовної і міжмовної комунікації, є матеріалом, інструментом і результатом філософської, дослідницької, наукової діяльності одночасно. Як справедливо зауважує Ульріх Бек: «Визнання інакшості інших, враховуючи реальні дилеми, потенціали насильства, що при цьому виникають, а також відповідну діалогічну уяву, становлять ядро космополітичної самосвідомості та космополітичного реалізму особливих (життєвих) історій» [, с.78-79]

Під сучасною Україною (Сучасною Україною, Modern Ukraine) тут мається на увазі той суспільний, господарський, культурний і т.д. простір, країна, держава, регіон і т.д., який відповідає сучасному Українському господарству (державі, state) зі столицею в Сучасному Києві, народному (національному) господарству сучасного українського народу (нації, nation), глобального українства, представники якого проживають в різних куточках Планети Земля, Нашої Земної Кулі (Глобусу, Globe).

Існуючи і проявляючи себе у цій системі координат український народ (нація) нині являє собою доволі строкату спільноту, представники якої проживають в самих різних куточках земної кулі, зберігаючи разом з тим самим фактом свого існування нерозривний зв'язок з Сучасною Україною, вона ж Рідна Україна сучасного українства, творячи на її основі Українське господарство зі столицею в Сучасному Києві і відповідне йому, українське суспільство, суспільство Рідної, Сучасної України і глобального українства з усіма необхідними для їх життєдіяльності суспільними просторами і підпросторами, зокрема освітніми, культурними, мистецькими, науковими та ін.

Вживаючи тут поняття простір (англ. space), зокрема поняття суспільний простір, освітній простір, культурний простір та ін. треба зауважити, що це поняття є важливим для сучасної суспільної філософії і інших суспільних наук і має власну історію, відображену у працях багатьох сучасних, перш за все (далеко)західних/західноєвропейських і американських авторів. Поняття простору (поряд з поняттям часу) нагадує в т.ч. про основи світогляду епохи Модерну і Нового Часу, зокрема відсилає до натурфілософського, математичного і природничо-наукового світогляду Рене Декарта та інших дослідників, натурфілософів і науковців у сфері природничих наук з їх

системою координат простору-часу, яка стала основою для розвитку загальновідомої нині ідеї багатовимірної (англ. multidimensional) і безкінечновимірної дійсності (Всесвіту) і отже дійсності суспільної теж. Інтерес до цього поняття проявляє сучасна філософія постмодерну, напр. це поняття зустрічається у працях французького дослідника Анрі Лефевра, який напр. звертає увагу, що в суспільстві весь «простір є соціальним/суспільним: він включає прив'язку більш чи менш відповідних місць до суспільних відносин... суспільний простір таким чином завжди був суспільним продуктом» [39, с.186-187].

Примітно, що будучи доволі популярним поняттям у самих різних науках, як природничих так і суспільних (що зокрема робить можливим і зручним візуалізацію і дослідження відповідних реалій за допомогою традиційного інструментарію природничих наук, зокрема математики, в т.ч. алгебри, геометрії, аналітичної геометрії, комп'ютерної статистики, інформатики і т.д.) це поняття вжито вищезгаданим Анрі Лефевром щодо глобалізації (і глобалістики), яку він розглядає як створення і накладання на природу «всесвітнього суспільного простору... з точками сили (центрами) і слабшими або домінованими основами (областями, периферіями)» [39, с.199], [39, с.213].

Важливим для даної статті різновидом поняття суспільного простору очевидно є поняття простору освітнього (educational space), яке очевидно почало розвиватись в т.ч. як синонім простору навчального (learning space), згодом перетворившись на інструмент для опису того простору життєдіяльності локальних суспільств країн і народних господарств Земної Кулі, який також описують словами сфера освіти, система освіти, освітнє середовище тощо.

Тепер можна перейти до розгляду базового поняття сучасної світової глобалістики — поняття глобалізації, інтерес до якого у кінці 20-го і на початку 21-го ст. знаменував явне і масове відновлення інтересу світової, міжнародної академічної, наукової спільноти до глобальної суспільної дійсності (простору, суспільства), до суспільних процесів і явищ, що в ній виникають, проявляються, існують і розвиваються. Відновлення інтересу з часів Світових Воєн 20 ст.

Сприймаючи глобалізацію як глобальне суспільне явище, як суспільне явище у контексті глобальної суспільної дійсності, як суспільне явище і одночасно процес(и), які виникли і існують у контексті сучасного глобального суспільства, проявляючи себе як в глобальному так і в локальному вимірах сучасний суспільний дослідник (філософ, соціолог чи глобаліст) майже одразу зауважує, що в той час як поняття глобалізація як і інші подібні поняття, що стосуються глобальної суспільної дійсності (суспільства) стало відомим, загальноновживаним і цікавим дослідникам у сфері суспільних наук відносно недавно, явища і процеси, що ним описуються існували і були відомі задовго до

його появи. Іншими словами, ведучи мову про глобалізацію освітнього простору суспільства Старожитньої Еллади сучасний дослідник з одної з наукових спільнот Неосяжного Заходу віддає собі звіт, що тут присутній явний анахронізм, адже таких понять тоді не існувало і тогочасне людство Земної Кулі, включаючи хитромудрих еллінів ними не мислило, що однак не заважає йому застосовувати сучасні поняття до пізнання, опису і осмислення старожитньої суспільної дійсності.

Дійсно, споглядання і дослідження, опис, осмислення і спроби пояснення суспільного життя у контексті глобальної суспільної дійсності пов'язане власне з історією людства як такою, з інтересом людей до суспільства і суспільного життя, воно простежуються вже у межах цілісності (глобальності) міфологічного, релігійного і ранньофілософського світоглядів ще на самих ранніх початках історії сучасної західної, (старо)материкової і планетарної, світової, загальнолюдської філософії, в часи античності і середньовіччя, в часи життя і діяльності Гомера, Геродота, Платона, Арістотеля, Геракліта, Піфагора, Лао Цзи, Кун Фуцзи, Сіддхартхи Гаутами, Ісуса Христа, Мухаммада та багатьох інших суспільних діячів, митців і дослідників, філософів і науковців. Вже у цей час можемо говорити про появу і початок історії таких важливих для сучасних суспільних наук понять як «світ», «людина», «суспільство», «держава», «господарство», «економіка», «вчитель», «спільнота вчителів», «академія», «освіта», «імперія», «демократія», «цивільний», «громадянин», «космополіт», «патріот», «глобус», «глобальний» та ін. так само як і відповідних явищ, що вони описують. Близьким до цих понять історично був розвиток таких речей як цілісний погляд на світ навколо (світогляд), поява і використання академічною спільнотою таких понять як Планета Земля (Planet Earth) або Земна Куля (Глобус, Globe), Всесвіт (Universe), Старий Материк (Євразія, Eurasia, Old Continent), Неосяжний Захід (Європа, Europe, West) та багатьох інших, які формувались у рамках світової, перш за все (старо)материкової і (неосяжно)західної, зокрема (західно)європейської і американської суспільно-філософської і академічної культури не одне століття. Саме ці поняття і стали підґрунтям для появи у академічному спілкуванні поняття глобалізація і взагалі формуванню світоглядної і понятійної бази з її глобальним поглядом на світ і існуючу в ній суспільну реальність для сучасної суспільної філософії, соціології, глобалістики тощо. Те, що такий хід думок близький багатьом сучасним дослідникам, які цікавляться питаннями глобалізації, життєдіяльністю глобального суспільства, глобальною суспільною дійсністю тощо свідчать слова того ж таки Ульриха Бека: «космополіт — це одночасно громадянин космосу і громадянин полісу» [33, с.76], в яких він пов'язує світогляд сучасних дослідників глобалізації і прихильників глобалізму з

світоглядом античних філософів і людей спраглих до мандрів, нових знань і відкриттів в часи Старожитньої Еллади.

В історії поняття «глобалізація», його появи і розвитку у сучасному міжнародному, глобальному академічному середовищі варто виділити кілька ключових, основоположних точок, а саме поява підґрунтя для артикуляції цього поняття, артикуляція, осмислення і засвоєння цього поняття і нарешті активне використання його у численних наукових і не лише наукових публікаціях.

Підґрунтям для появи і артикуляції поняття глобалізація в академічному середовищі очевидно стала та суспільна реальність в її динаміці в якій існував Неосяжний Захід у вигляді своїх країн, спільнот, народів і господарств на Старому Материку і Планеті Земля протягом 20 ст. Тут найбільш важливими фактами очевидно є Перша Світова Війна і розпад всієї суспільної світобудови, кількох світових імперій і піднесення СГА (США), поява, розвиток, занепад і розпад найбільших держав у складі Неосяжного Заходу і Старого Материку, Країни Рад (СРСР) так само як і Німецької імперії після ДСВ.

Тому в якості ключових точок в історії сучасних досліджень у сфері глобалістики, які стосуються глобалізації, глобального суспільства, глобальних суспільних процесів і явищ у тих чи інших суспільних просторах і підпросторах, зокрема у освітніх, глобальному і локальних, зокрема у освітньому просторі Сучасної України можемо взяти середину 20 ст, а саме 1930ті-1960ті рр., коли в англomовному академічному середовищі і наукових працях з суспільних наук поволі починає вживатись поняття «глобалізація».

Як справедливо зауважують Поль Джеймс і Манфред Б. Стегер у своєму дослідженні, присвяченому появі і розвитку поняття «глобалізація» [40, с.1] на момент появи поняття «глобалізація» в академічній мові будучи поняттям мови повсякденної, побутової воно вже було пов'язане з великою кількістю значень і смислів, в т.ч. означало звичайне узагальнення, «універсалізацію множини значень», «сполучення зв'язками в єдине ціле», «систематизацію і процес поєднання світу в одне ціле» та ін., причому тут поняття «світ» не обов'язково означало саме земну кулю (глобус), воно могло мати локальний, регіональний чи тематично спеціальний характер. Розвиток уявлення про «світ» як про Земну Кулю (глобус) зайняв десятиліття. В цій же статті вони звертають увагу, що це поняття серед іншого вживалось щодо узагальнення (універсалізації, глобалізації) знань. Так, в 1930 році поняття було вперше вжито шотландським освітянином В.Бойдом, який мав на увазі цілісний погляд на світ, який дає освіта: «цілісність..., інтеграція, глобалізація... видаються ключовими словами нового сприйняття розуму з точки зору освіти...» [41, с.350]. При цьому В. Бойд, як на це звертають увагу автори статті, судячи за все запозичив слово «глобалізація» з французької мови, де його використовував напр. бельгійський

психолог у сфері освіти Декролі у 1920х у зв'язку з «стадією функції глобалізації» у розвитку дитини [42, с.1], , що було пов'язано з холистичною педагогічною системою, популярною в школах Бельгії і Франції, згодом майже забутою.

Про факт появи поняття «глобалізація» в англійській мові і англомовних публікаціях (зокрема академічних) в 1930х-1940х рр. згадує в т.ч. Оксфордський Словник Англійської Мови. В 1951 році це слово вже згадується у Словнику Мерріам-Вебстера, згодом у 1960х воно вже досить відоме у середовищі англомовних економістів і соціологів. Тут згадується напр. канадець Маршалл МакЛухан, який аналізуючи вплив ЗМІ на суспільство у 1962 році вжив поняття «глобальне село». Також звертають увагу, що французький економіст Франсуа Перру в своїх есеях в 1960х рр. вживає схожий термін, «мондіалізація» (фр. *mondialisation*) себто щось на зразок «увсесвітнення», який нині активно використовується у французькій мові для перекладу або в якості синоніму поняття «глобалізація», однак широкого поширення в той час він не набув.

І нарешті, у 1983 році, завдяки науково-популярній статті американського дослідника у сфері управління міжнародним бізнесом Теодора Левітта «Глобалізація ринків», надрукованій у «Harvard Business Review»[23, с.1] поняття «глобалізація» стає предметом загальної уваги міжнародної академічної, наукової спільноти, пов'язаної з дослідженнями у сфері суспільних наук, не лише англомовної.

Тут привертає увагу перш за все те, що поштовхом до розвитку ринків, технологій і міжнародних зв'язків між країнами і господарствами, що призвело до популярності поняття «глобалізація» в дослідженнях з економіки і інших суспільних наук стало закінчення Другої Світової Війни 1940х (вона ж Велика Вітчизняна для народів і господарств Країни Рад 20 ст.), коли на теренах Неосяжного Заходу і Старого Материка для людства нагальними стали питання повоєнного влаштування, відродження і подальшого спільного розвитку Світу (Планети, Глобуса), зокрема відродження старих і освоєння нових ринків, шляхів, технологій тощо. Знакова стаття Теодора Левітта з'являється у середині 1980х рр. коли присутність глобалізації у сфері економіки країн, народів і господарств Неосяжного Заходу для багатьох пересічних людей (не лише дослідників чи управлінців) вже стає очевидною.

Поступове зростання інтересу власне академічної спільноти Сучасної України до досліджень у цій сфері у 1990х-2000х рр. теж виглядає цілком закономірним. Тут грає роль і невисокий рівень розвитку суспільних досліджень і зокрема досліджень у сфері глобалістики, глобального суспільства, глобалізації і зокрема глобалізації Сучасної України, освіти, освітнього середовища і освітніх, так само як і інших суспільних просторів, пов'язаний як

з станом суспільствознавчих досліджень у суспільстві Радянської України у складі Країни Рад, так і недостатнім фінансуванням, мотивованістю і активністю академічної спільноти для провадження досліджень у цій сфері у наступні десятиліття, 1990-ті -2020-ті рр.

Власне поняття «глобалізація» представниками академічного середовища Сучасної України у власних суспільствознавчих публікаціях, зокрема присвячених дослідженням вітчизняної освіти, освітньому простору та ін. починає вживатись більш-менш регулярно лише у 2000х-2010х рр. і це на фоні величезної популярності цього поняття в академічному і не лише академічному середовищах країн, народів і господарств Неосяжного Заходу, що легко підтверджується аналізом вживання цього поняття у численних публікаціях у Світовому Міжмережжі (Інтернеті) не кажучи вже про інші, близькі до нього поняття, перш за все поняття «глобальне суспільство», яке вітчизняним академічним середовищем ще практично не засвоєне, що різко контрастує з його вживанням в академічному середовищі країн, народів і господарств Неосяжного Заходу і Далекого Заходу (Західної Європи) у його складі, де воно нині стало чи не більш популярним за поняття «глобалізація».

Окремим важливим питанням є поняття суспільного простору, освітнього простору як різновиду суспільного, поняття глобальних і локальних суспільних і освітніх просторів тощо, де, коли і як вони виникають, ким запроваджені у науковий дискурс, де і ким почали активно використовуватись тощо.

Перейдемо тепер власне до осмислення даних, базових суспільствознавчих понять у зв'язку з предметом і метою оприлюднення даної статті.

Поняття глобалізація дослідниками від самого початку сприймалось і описувалось як суспільний феномен (явище) і враховуючи явну присутність у ньому суспільної динаміки — як суспільний процес чи сукупність процесів, які впливають на локальні, національні (народні) суспільства і господарства (держави) країн Нашої Земної Кулі (Глобуса) і відбуваються у контексті глобальної суспільної дійсності, яку запропоновано було описувати поняттями глобальність (англ. *globality*) і глобальне суспільство (англ. *global society*).

Освітній простір Сучасної України очевидно є одним з суспільних підпросторів, складовою суспільного простору Сучасної України і одночасно глобального освітнього і глобального суспільного просторів себто освітнього і суспільного просторів сучасного глобального суспільства Нашої Земної Кулі.

Освітній простір Сучасної України як і будь-який інший суспільний простір чи освітній простір будь-якого іншого суспільства, країни чи господарства/держави світу характеризується певною структурою, яка визначається присутністю і діяльністю тих чи інших суспільних структур

(установ) і зв'язками між ними, які приймають участь в освітньому процесі або управлінні/контролі над ним.

Аналізуючи зміни, які відбуваються у освітньому просторі Сучасної України за останні десятиліття ми так чи інакше помічаємо суттєвий вплив навколишнього, глобального світу, реальності, суспільства на його розвиток. Тут і більш тісні академічні зв'язки з іншими країнами і господарствами Неосяжного Заходу, інтерес до всього, що там відбувається, до сучасних освітніх технологій, методів управління галуззю тощо, що представники і структури освітнього простору Сучасної України активно досліджують, запозичують і впроваджують як передовий досвід у цій сфері. Тут і скорочення кількості освітніх закладів і установ, пов'язаних зі сферою освіти, що пов'язано як з масовим виїздом молоді закордон і взагалі скороченням кількості громадян суспільства Сучасної України і учасників освітнього процесу в її освітньому просторі, учнів, студентів, учителів, викладачів, аспірантів, професорів тощо.

Але глобальне суспільство у формі глобалізації очевидно доволі активно впливає не лише на структуру освітнього простору, але й на саму структуру знань і навичок, які засвоюються під час освітнього процесу, на силу-силенну інших речей. В той час як відбувається скорочення одних предметів і курсів, які повністю виводяться з освітнього процесу, на їх місце впроваджуються інші, які відповідають потребам сучасного суспільного розвитку. Зникають цілі групи спеціальностей, змінюється їх номенклатура тощо.

Вплив глобального суспільства на освітній простір Сучасної України цілком закономірно визначається перш за все самим глобальним суспільством, його структурою, форматом життєдіяльності, проблемами і перспективами. Зміни у структурі народонаселення, структурі економіки, екологічні катастрофи, війни, економічні кризи, науково-технічний і духовний прогрес чи занепад — все це не може не позначитись на життєдіяльності і потребах відповідних локальних суспільств і відповідних їм суспільних просторів, а отже і глобального суспільства та суспільного простору.

Тобто маємо ситуацію чимось доволі подібну до ситуації в Країні Рад 20 ст. коли система освіти, освітній простір Радянської України готував кадри для суспільства всього Радянського Союзу, задовольняючи таким чином потреби загальносоюзного освітнього простору, суспільства і господарства, тільки після розпаду Країни Рад, Радянського господарства і суспільства 20 ст. їх місце для суспільства і господарства Сучасної України, її освітнього простору займають глобальне господарство Нашої Земної Кулі, глобальне суспільство і глобальний освітній простір. Звісно цю модель не варто ідеалізувати, але і нехтувати нею теж не варто, всі більш складні і вишукані моделі взаємодії освітнього простору Сучасної України, її суспільства і господарства з глобальним освітнім

простором, суспільством і господарством Нашої Земної Кулі так чи інакше на неї спираються або її враховують.

Також тут помітний парадокс, протиріччя між глобалізацією як динамічним процесом і явищем і глобальним суспільством як статичною реальністю, данністю у якій існують Сучасна Україна і її освітній простір. Іншими словами скільки Сучасну Україну і її освітній простір у складі глобального суспільства не глобалізуй — вони все одно залишаться Сучасною Україною і її освітнім простором, хоч, можливо і набудуть при цьому певних, дещо відмінних від існуючих, нових форми та наповнення, змісту.

Висновки

Глобалізація освітнього простору Сучасної України становить доволі цікаве і багатогранне суспільне явище, дослідження якого можуть становити інтерес для багатьох дослідників з різних напрямків суспільних наук. Обсяг одної чи навіть кількох статей одного (чи кількох авторів) напевно не є достатнім навіть для просто висвітлення всіх існуючих граней даного явища і специфіки його прояву в обраному просторі (сфері) суспільної дійсності.

Разом з тим, дана стаття, внаслідок того, що вона має відношення до розвитку соціально-філософського дискурсу навколо даної тематики, використання існуючих і апробації нових понять і підходів може бути цікавою усім, хто цікавиться результатами досліджень у даній чи дотичних до неї сферах. Завершуючи статтю, хочеться надіятися, що усі, хто виділив час на ознайомлення з нею знайдуть щось корисне і цікаве для себе, а також на те, що дана стаття матиме продовження у вигляді подальших досліджень, статей і розвитку дискурсу в даному чи суміжних напрямках дослідження глобальної дійсності.

Особистий вклад автора в рамках даного дослідження включає участь (разом з науковим керівником і консультантом) у виборі напрямку, тематики, теми і предмету дослідження, пропозиція використовувати в рамках даного і подібних досліджень у сфері сучасної української глобалістики не лише поняття глобалізація, але і поняття глобальне суспільство, глобальна суспільна дійсність, Неосяжний Захід, Старий Материк, Земна Куля (Глобус) подібно до того як це робиться дослідниками, що працюють у сфері глобалістики в інших країнах, господарствах і локальних суспільствах, в інших культурних і мовних просторах Нашої Планети і Всесвіту Божого (Безмежжя), самостійну роботу з наявною інформацією по соціально-філософському дискурсу з даної тематики і його поступовому, цілеспрямованому розвитку у напрямку заданому цим дослідженням за допомогою наявних засобів.

Література

1. Михальченко Н., Андрущенко В. Беловежье. Л. Кравчук. Україна 1991–1995. – К.: Укр. центр духовної культури, 1996. – 512 с.
2. Кремень В. Філософія освіти XXI ст. // Персонал. – 2003. – № 1. – с.8.
3. Кремень В. Україна у добу глобалізації (начерки метадисциплінарного дослідження). (2013)
4. Михальченко М., Губерський Л., Андрущенко В.. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія. — К.: Генеза, 2006.
5. Бех, В. Інформаційна єдність соціальних систем або нова роль науки і освіти у формуванні онтологічної основи сучасного світу / В. Бех, Ю. Бех // Філософія освіти: Науковий часопис. - 2010. - № 1/2. - с. 150-173.
6. Конверський А. Генеза філософських студій у Київському університеті: монографія. – 2-ге вид. – К., 2010 (у співавт.);
7. Конверський А. Філософія та політологія у структурі сучасного соціогуманітарного знання (теоретичні та методологічні аспекти): монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011 (у співавт.);
8. Михальченко М., Самчук З. Україна доби межичасся — Дрогобич: «Відродження», 1998.
9. Віктор Зінченко. Неоліберальна модель глобального розвитку, критична соціальна філософія освіти і світові системні перспективи демократичної інституціоналізації. // Філософія освіти: Науковий часопис. - 2013. - №2(13). - с.236-260.
10. Курбатов, Сергій Освітні інновації: контури майбутнього// Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія за ред. В. Г. Кременя. — К.: Педагогічна думка, 2008.
11. Соціологія: Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: підручник / М. П. Лукашевич, М.В. Туленков, Ю.І. Яковенко. — К.: Каравела, 2008. — 544 с. — (Українська книга). — ISBN 966-8019-37-7
12. Феномен університету в контексті «суспільства знань»: монографія / авторський колектив: В.П. Андрущенко, В.П. Бех, М.І. Бойченко, І.В. Войтюк, О.Є. Гомілко, Л.С. Горбунова, М.В. Гриценко, С.В. Курбатов, І.Ф. Надольний, Л.М. Панченко, Є.А. Пінчук, І.М. Предборська, С.В. Пролеєв, І.В. Степаненко, Д.В. Шевчук, О.М. Шипко, А.О. Ярошенко. – К., 2014. – 256 с.
13. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: методичні рекомендації / Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, І. Сікорська, І. Степаненко, О. Шипко / За ред. І. Степаненко. – К.: ІВО НАПН України, 2016. – 158 с.
14. Розвиток інституційного потенціалу університетів у контексті глобального лідерства: монографія / Авторський колектив: Є. Балджи, І. Драч, С. Калашнікова, О. Коваленко, С. Курбатов, Н. Невмержицька, О. Паламарчук, В. Рябченко, Л. Червона; за заг. ред. С. Калашнікової. – Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. – 205 с.
15. Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій: Монографія / Л.С. Горбунова, М.А. Дебич, В.В. Зінченко, І.М. Сікорська, І.В. Степаненко, О.М. Шипко / За ред. І.В. Степаненко. – К.: ІВО НАПН України, 2018. – 226 с.
16. Лакуша Н.М. Світ екобезпеки людини. Глобалізаційні виклики: монографія – Київ: Логос, 2016.
17. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.: Керівник авт. колективу і наук. Редактор О. Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
18. Олег Чабала. Методологічні основи розуміння освітніх процесів в епоху глобалізації // Фундаментальні проблеми вищої освіти, 2005.
19. Чигур, Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р.Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія»,

Острог, 2015.– Випуск 18.– С. 96-102.

20. Бех В.П., Бех Ю.В. На порозі сингулярності: планетарна спільнота у вирі Всесвіту: монографія / В. П. Бех, Ю. В. Бех; Мін-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. – К.: «МП Леся», 2014. – 220 с.

21. Хома Н.М. Глобальне громадянське суспільство: утопія чи перспективна реальність [Global civil society: utopia or perspective reality // Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2015. №2. р.166.

22. Глушко, Т.П. «Аналітика економічних процесів» як філософська освітня програма: досвід та перспективи / Т.П. Глушко // Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти: матеріали I Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу (Київ, 5 червня 2020 р.) / відп. ред. Т.П. Глушко. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020.

23. Levitt, Theodore. Globalization of Markets / Harvard Business Review. 1983.

24. Keane J. Global Civil Society? / London: Cambridge University Press. 2003. 236 p.

25. Giddens, Anthony. The Consequences of Modernity / Cambridge: Polity Press. 1990.

26. Robertson, Roland / Globalization: Social Theory and Global Culture / London: Sage. 1992. ISBN 978-0-8039-8187-4.

27. Mike Featherstone, Scott Lash, Roland Robertson. Global Modernities. — SAGE, 1995. — 306 с. — ISBN 9780803979482.

28. Beck, Ulrich (1992) Risk Society: Towards a New Modernity. London: Sage

29. Beck, Ulrich & Giddens, Anthony & Lash Scott (1994) Reflexive Modernization. Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order. Cambridge: Polity Press.

30. Beck, Ulrich (1996) The Reinvention of Politics. Rethinking Modernity in the Global Social Order. Cambridge: Polity Press.

31. Beck, Ulrich (1998) World Risk Society. Cambridge: Polity Press.

32. Beck, Ulrich (1999) What Is Globalization? Cambridge: Polity Press.

33. Бек, Ульрих. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / Ульрих Бек; пер. з нім. О. Юдіна. - К.: Ніка-Центр, 2015. - 404 с. - (Серія "Зміна парадигми"; Вип. 14). ISBN 978-966-521-577-6

34. Сорос Дж. Кризис глобального капитализма. – К.: Основы, 1999. – 259 с.

35. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку/Пер. з англ. В. Дмитрика. – Львів: Кальварія, 2005. – 380 с.

36. Бауман, Зигмунт. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького.- К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.- 109 с.

37. Globalization: Threat or Opportunity?"/ International Monetary Fund. 12 April 2000.

38. Varghese, N.V. Globalization of higher education and cross-border student mobility / International Institute for Educational Planning – UNESCO, 2008.

39. Henry Lefebvre. State, Space, World / Henry Lefebvre. London. 2009.

40. James, Paul. Steger Manfred B.A Genealogy of “Globalization”: The Career of a Concept.

Див. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14747731.2014.951186>

41. Boyd, William & MacKenzie, Muriel M. / Towards a new education. A Record and Synthesis of the Discussions on the New Psychology and the Curriculum at the Fifth World Conference of the New Education Fellowship Held at Elsinore, Denmark, in August 1929. T.5. London, A.A.Knopf. 1930.

42. Decroly, J.O. / La Fonction de Globalisation et l'Enseignement. Brussels: Lamertin. 1929.

Serge Rode,

Kyiv National University of Construction and Architecture

GLOBALIZATION OF EDUCATIONAL SPACE OF MODERN UKRAINE: SOCIO-PHILOSOPHICAL DISCOURSE

Modern Ukraine reveals itself as an interesting and original phenomenon, a country, society, economy and nation, a local public space, interesting to many researchers from different corners of the Globe. Like every local society, local social space of the country, nation and national economy, it has its own educational space, which was formed together with local national culture, national worldview, national language and national economy for more than one hundred years. On the other hand, in the process of development of modern globalism as a science of global social reality, studies devoted to the phenomenon of globalization and its impact on certain aspects of the social life of local societies are becoming more and more popular and relevant. Therefore, the appearance of a study dedicated to the globalization of the educational space of Modern Ukraine should not cause special questions, but it may arouse interest among those researchers who are interested in research in the field of globalization, educational space, Modern Ukraine, etc. etc. In turn, the emergence, development and manifestation of globalization, like any other social phenomena and processes, corresponds to the socio-philosophical discourse. It is, together with globalization, that is the subject of this study, contributing to its disclosure, description, understanding and research and is its main task.

Keywords: globalization; global studies; global society; globalism; space; public space; educational space; global space; local space; global public space; global social reality; Modern Ukraine; Boundless West; Old Continent; Earth; Modern World; Universe; Infinity; Modern Global Ukrainedom (Ukrainity).

REFERENCES

1. Mykhalchenko N., Andrushchenko V. Belovezhe. L. Kravchuk. Ukrayna 1991–1995. – K.: Ukr. tsentr dukhovnoi kultury, 1996. – 512 s. {in Russian}
2. Kremen V. Filosofiia osvity XXI st. // Personal. – 2003. – № 1. – c.8. {in Ukrainian}
3. Kremin V. Ukraina u dobu hlobalizatsii (nacherky metadystyplinarnoho doslidzhennia). (2013) {in Ukrainian}
4. Mykhalchenko M., Huberskyi L., Andrushchenko V. Sotsialna filosofiia. Istoriia, teoriia, metodolohiia. — K.: Heneza, 2006. {in Ukrainian}
5. Bekh, V. Informatsiina yednist sotsialnykh system abo nova rol nauky i osvity u formuvanni ontolohichnoi osnovy suchasnoho svitu / V. Bekh, Yu. Bekh // Filosofiia osvity: Naukovyi chasopys. - 2010. - № 1/2. - c. 150-173. {in Ukrainian}
6. Konverskyi A. Geneza filofsoskykh studii u Kyivskomu universyteti: monohrafiia. – 2-he vyd. – K., 2010 (u spivavt.); {in Ukrainian}
7. Konverskyi A. Filosofiia ta politolohiia u strukturi suchasnoho sotsiohumanitarnoho

znannia (teoretychni ta metodolohichni aspekty): monohrafiia. – K.: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 2011 (u spivavt.); {in Ukrainian}

8. Mykhalchenko M., Samchuk Z. Ukraina doby mezhychassia — Drohobych: «Vidrodzhennia», 1998. {in Ukrainian}

9. Viktor Zinchenko. Neoliberalna model hlobalnoho rozvytku, krytychna sotsialna filosofiia osvity i svitovi systemni perspektyvy demokratychnoi instytutsionalizatsii. // Filosofiia osvity: Naukovi chasopys. - 2013. - №2(13). - s.236-260. {in Ukrainian}

10. Kurbatov, Serhii Osvitni innovatsii: kontury maibutnoho// Fenomen innovatsii: osvita, suspilstvo, kultura: monohrafiia za red. V.H. Kremenia. — K.: Pedahohichna dumka, 2008. {in Ukrainian}

11. Sotsiolohiia: Osnovy zahalnoi, spetsialnykh i haluzevykh teorii: pidruchnyk / M.P. Lukashevych, M.V. Tulenkov, Yu.I. Yakovenko. — K.: Karavela, 2008. — 544 s. — (Ukrainska knyha). — ISBN 966-8019-37-7 {in Ukrainian}

12. Fenomen universytetu v konteksti «suspilstva znan»: monohrafiia / avtorskyi kolektyv: V.P. Andrushchenko, V.P. Bekh, M.I. Boichenko, I.V. Voitiuk, O.Ie. Homilko, L.S. Horbunova, M.V. Hrytsenko, S.V. Kurbatov, I.F. Nadolnyi, L.M. Panchenko, Ye.A. Pinchuk, I.M. Predborska, S.V. Proleiev, I.V. Stepanenko, D.V. Shevchuk, O.M. Shypko, A.O. Yaroshenko. – K., 2014. – 256 s. {in Ukrainian}

13. Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini: metodychni rekomendatsii / L. Horbunova, M. Debych, V. Zinchenko, I. Sikorska, I. Stepanenko, O. Shypko / Za red. I. Stepanenko. – K.: IVO NAPN Ukrainy, 2016. – 158 s. {in Ukrainian}

14. Rozvytok instytutsiinoho potentsialu universytetiv u konteksti hlobalnoho liderstva: monohrafiia / Avtorskyi kolektyv: Ye. Baldzhy, I. Drach, S. Kalashnikova, O. Kovalenko, S. Kurbatov, N. Nevmerzhytska, O. Palamarchuk, V. Riabchenko, L. Chervona; za zah. red. S. Kalashnikovoi. – Kyiv: Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy, 2017. – 205 s. {in Ukrainian}

15. Kulturno-humanitarni stratehii rozvytku universytetskoj osvity v umovakh dynamichnykh suspilnykh transformatsii: Monohrafiia / L.S. Horbunova, M.A. Debych, V.V. Zinchenko, I.M. Sikorska, I.V. Stepanenko, O.M. Shypko / Za red. I.V. Stepanenko. – K.: IVO NAPN Ukrainy, 2018. – 226 s. {in Ukrainian}

16. Lakusha N.M. Svit ekobezpeky liudyny. Hlobalizatsiini vyklyky: monohrafiia – Kyiv: Lohos, 2016. {in Ukrainian}

17. Hlobalizatsiia i bezpeka rozvytku: Monohrafiia / O.H. Bilorus, D.H. Lukianenko ta in.: Kerivnyk avt. kolektyvu i nauk. Redaktor O. H. Bilorus. – K.: KNEU, 2001. – 733 c. {in Ukrainian}

18. Oleh Chabala. Metodolohichni osnovy rozuminnia osvitnikh protsesiv v epokhu hlobalizatsii // Fundamentalni problemy vyshchoi osvity, 2005. {in Ukrainian}

19. Chyhur, R.Yu. Fenomen hlobalizatsii: sotsialno-filosofskyi analiz / R. Yu. Chyhur // Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademii»: Serii «Filosofiia», Ostroh, 2015. – Vypusk 18– S. 96-102. {in Ukrainian}

20. Bekh V.P., Bekh Yu.V. Na porozhni synhuliarnosti: planetarna spilnota u vyri Vsesvitu: monohrafiia / V.P. Bekh, Yu.V. Bekh; Min-vo osvity i nauky Ukrainy; Nats. ped. un-t imeni M.P. Drahomanova. – K.: «MP Lesia», 2014. – 220 s. {in Ukrainian}

21. Khoma N.M. Hlobalne hromadianske suspilstvo: utopiia chy perspektyvna realist [Global civil society: utopia or perspective reality] // Visnyk Natsionalnoi Akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. 2015. №2. p.166. {in Ukrainian}

22. Hlushko, T.P. «Analitika ekonomichnykh protsesiv» yak filofska osvitiia prohrama: dosvid ta perspektyvy / T.P. Hlushko // Filosofiia, ekonomika ta filosofiia ekonomiky u perspektyvi rozvytku suchasnoi humanitarnoi osvity: materialy I Vseukrainskoho mizhdystyplinarnoho kruhloho stolu (Kyiv, 5 chervnia 2020 r.) / vidp. red. T.P. Hlushko. – Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2020. {in Ukrainian}

23. Levitt, Theodore. Globalization of Markets / Harvard Business Review. 1983. {in

English}

24. Keane J. *Global Civil Society?* / London: Cambridge University Press. 2003. 236 p. {in English}

25. Giddens, Anthony. *The Consequences of Modernity* / Cambridge: Polity Press. 1990. {in English}

26. Robertson, Roland / *Globalization: Social Theory and Global Culture* / London: Sage. 1992. ISBN 978-0-8039-8187-4. {in English}

27. Mike Featherstone, Scott Lash, Roland Robertson. *Global Modernities*. — SAGE, 1995. — 306 s. — ISBN 9780803979482. {in English}

28. Beck, Ulrich (1992) *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage. {in English}

29. Beck, Ulrich & Giddens, Anthony & Lash Scott (1994) *Reflexive Modernization. Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order*. Cambridge: Polity Press. {in English}

30. Beck, Ulrich (1996) *The Reinvention of Politics. Rethinking Modernity in the Global Social Order*. Cambridge: Polity Press. {in English}

31. Beck, Ulrich (1998) *World Risk Society*. Cambridge: Polity Press. {in English}

32. Beck, Ulrich (1999) *What Is Globalization?* Cambridge: Polity Press. {in English}

33. Bek, Ulrykh. *Vlada i kontrvlada u dobu hlobalizatsii. Nova svitova politychna ekonomiiia* / Ulrykh Bek; per. z nim. O.Iudina. - K.: Nika-Tsentr, 2015. - 404 s. - (Seriia "Zmina paradyhmy"; Vyp. 14). ISBN 978-966-521-577-6 {in English}

34. Soros Dzh. *Kryzys hlobalnoho kapytalyzma*. – K.: Osnovy, 1999. - 259 s. {in English}

35. Fukuiama F. *Velykyi krakh. Liudska pryroda i vidnovlennia sotsialnoho poriadku* / Per. z anhl. V. Dmytryka. – Lviv: Kalvariia, 2005. – 380 s. {in Ukrainian}

36. Bauman, Zygmunt. *Hlobalizatsiia. Naslidky dlia liudyny i suspilstva* / Per. z anhl. I. Andrushchenka; za nauk. red. M. Vynnytskoho. - K.: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008.- 109 s. {in Ukrainian}

37. *Globalization: Threat or Opportunity?* / International Monetary Fund. 12 April 2000. {in English}

38. Varghese, N.V. *Globalization of higher education and cross-border student mobility* / International Institute for Educational Planning – UNESCO, 2008. {in English}

39. Henry Lefebvre. *State, Space, World* / Henry Lefebvre. London. 2009. {in English}

40. James, Paul. Steger Manfred B. *A Genealogy of “Globalization”: The Career of a Concept*. {in English}

Dyv. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14747731.2014.951186>

41. Boyd, William & MacKenzie, Muriel M. / *Towards a new education. A Record and Synthesis of the Discussions on the New Psychology and the Curriculum at the Fifth World Conference of the New Education Fellowship Held at Elsinore, Denmark, in August 1929*. T.5. London, A.A. Knopf. 1930. {in English}

42. Decroly, J.O. / *La Fonction de Globalisation et l'Enseignement*. Brussels: Lamertin. 1929. {in French}